

Cristina Masanés

MARXARONS

VIATGE PELS CIMS I LES VALLS
DEL LLENGUATGE

L'Accent

MARXARONS

Cristina Masanés

MARXARONS

Viatge pels cims i les valls
del llenguatge

L'AVENÇ
Barcelona
2024

Barcelona, febrer de 2024
© del text, Cristina Masanés Casaponsa
© d'aquesta edició, L'Avenç, S.L., 2024
Mallorca 221, sobreàtic
08008 Barcelona
Telèfon: 93 245 79 21
www.lavenc.cat
www.llegirencatala.cat

Es reserven tots els drets.
Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública
o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada
amb l'autorització dels seus titulars, amb excepció prevista per la llei.
Adreça a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics)
si necessita reproduir algun fragment d'aquesta obra
(www.conlicencia.com; 93 272 04 47).

L'Avenç forma part de l'Associació d'Editorials Independents
Llegir en Català.

Disseny i composició: L'Avenç

THEMA: FBAN 1DSE-ES-J 2ADC 3MPQ
ISBN: 978-84-18680-43-4
Dipòsit legal: B 2081-2024
Imprès a Gràfiques 94

TAULA

Fer cims	11
1. Pic Carlit	17
2. Cavall Bernat	25
3. Travessa Font del Faig - Refugi Estasen	33
4. Avenc dels Pouetons	41
5. Cresta de Cabirols	49
6. Vall d'Arinsal	57
7. Pica d'Estats	65
8. Posets	73
9. Gruta de Casteret	79
10. Monòlits dels Frares	87
11. Aneto	95

Soliis, ortis, ortalibus, pratibus, pascuis, pasturiis,
devesiis, ripariis, torrentibus, aquas, aqueductibus.

(Camps, fonts, hortes, prats, pastures, pasturatges,
deveses, riberes, torrents, aigües, aqüeductes)

DOCUMENT DE VENDA DEL MAS MASSANÉS DE GUIXERS, 1621

Si dibuixés una línia que englobés les meves caminades
no seria un cercle, sinó una paràbola.

H. D. THOREAU

Només qui camina veu les rates.

WERNER HERZOG

Cada paraula no pronunciada
però feta escriptura portava les altres,
i ell respirava sentint-se novament unit al món.

PETER HANDKE

FER CIMS

El pare feia cims, sempre en va fer. Prenia un camí i enfilava amunt, sense mirar enrere. Amunt. El primer el va fer als dotze anys, quan es va prometre que mai més no tornaria a passar fred. El segon, als quinze o setze, quan, encordat i calçat amb uns rudimentaris peus de gat, allà dalt, penjat d'una paret calcària formada en el temps geològic i llunyà de l'eocè, va decidir que ell faria cims. Prendre un camí i enfilat amunt. Sense mirar enrere. Amunt.

Amunt.

Quan vaig entrar a la unitat de cures intensives, no hi havia ningú. M'havien trucat la nit abans i no va ser fins l'endemà, aviat al matí, quan vaig agafar el cotxe per fer les quasi dues hores de carretera que m'esperaven. Tampoc no hi hagués pogut fer res, ar-

ribant de nit. Vaig anar directament a l'hospital i vaig poder accedir a la zona restringida. Força entubat i molt espès, el pare em va respondre en anglès. Dues, tres paraules, amb un timbre de veu molt tou i una mirada emboirada. *Zenqiu*. Recolzada a la paret, vaig respirar profundament, com per engolir l'evidència que aquella era una nova situació, un nou estat de vida, i que res no tornaria a ser com abans. La precarietat del *zenqiu*, la resistència de la paret on recolzava l'esquena i una llum groga, com de mareig, que venia de no sé on, indicaven que allà començava un cimbal estrany per pujar, una serralada desconeguda, una tartera per remuntar, aquella que comença just on s'acaba la gramàtica. Amunt.

En una de les pàgines de la llibreta d'espiral i coberta vermella es llegeix: *Hipòtesi del relativisme lingüístic = les llengües diverses són les responsables de les diferents visions del món (és a dir, de les cultures diferents)*. És l'última anotació. Després d'això, venen unes pàgines en blanc, i després hi ha escrit:

sol casa pipi ou
sol casa pipi ou
sol casa pipi ou
peu sopa ma col
peu sopa ma col
peu sopa ma col

a e i o u
a e i o u
a e i o u
pa pe pi po pu
pa pe pi po pu
pa pe pi po pu
ma me mi mom u
ta
pa
sopa
mona
poma
pipa
1 2 3 4 5 6 7 8 9

La vermella és la darrera llibreta que va escriure el pare. Era de la generació que va aprendre a escriure mentre es perdia una guerra i mentre l'hivern durava mesos (això passava amb guerra i sense) i mentre els diumenges, àvies i mares i tietes solteres treien un cossi d'aigua calenta al terrat i ensabonaven els nens. Mentre es perdia una guerra i també quan s'havia perdut, a l'escola s'hi anava poc (molt poc). *Ma me mi mom u*. Una escola escassa. Res, set aules i el parvulari, distribuïdes entre la nau industrial d'una antiga tèxtil i la torre de l'amo, que ja no hi vivia però seguia sent amo. *Peu ma sopa col*. Als onze o dotze anys, entraves d'aprenent i ja no en sorties. No importava de què ni ningú no t'ho demanava; allà on un parent

o un veí coneixia algú i els calia un noi per fer encàrrecs i per escombrar el taller i pel que calgués, tu hi anaves. I si sabies una mica de números, millor. Després, buscaves una noia i t'hi casaves. A vegades (poques) t'arreglaves un pis que et deixava el sogre i te n'hi anaves a viure, amb la dona, mentre l'empresa creixia en un país que creixia i tu prosperaves. 1 2 3 4 5 6 7 8 9. I mentre prosperaves, feies fills. Un, dos. Sovint tres, a vegades quatre, i també (no sempre) cinc. I si en tenies molts, et donaven un premi i sorties al NO-DO. I tu treballaves. Dilluns, dimarts, dimecres, dijous, divendres, dissabte al matí i diumenge al vespre. I els fills creixien en una casa on no feia fred i els diumenges i les pasqües i els estius te'ls emportaves a fer cims. Amunt.

Els qui tenien interès per l'estudi, com el pare, van anar fent cursos esparsos mentre treballaven els dilluns els dimarts els dimecres els dijous els divendres els dissabtes al matí i els diumenges al vespre, un curs aquí i un altre allà, a la tarda i a la nit, de números i de maneres de comptar el *debe* i l'*haber*, i la formació universitària va quedar a la llista de coses pendents per a la propera vida. Però ell no es va voler esperar i així que es va jubilar, dècades després, va preparar-se per a l'examen d'accés a la universitat per a majors de vint-i-cinc anys i es va matricular a humanitats a la universitat a distància. Li agradava l'antropologia. El «relativisme lingüístic» és la darrera entrada que

va escriure a la seva llibreta de conceptes apresos, un quadern espiralat amb coberta de color vermell on anava anotant les nocions bàsiques de la seva nova vida d'estudiant. Acabava de fer seixanta-set anys. *Pa sopa mona poma pipa.*

Antigament, el cimbell era l'ocell o l'objecte que es lligava a l'extrem superior d'un pal per atraure els ocells quan s'anava de caça. Sembla que, en origen, s'hi penjava una campaneta o un plateret, un *címbal*. És clar que també hi ha qui defensa que una paraula tan alada com cimbell només pot venir d'una manobra semàntica tan senzilla com enganxar dos cops de veu: *cim* i *bell*. És a dir, allò que es posa al bell cim d'un pal. Encimbellar-se: agafar un camí i no deixar-lo. *Sol casa pipi ou*. Amunt.

,

«No sé si allò que no s'anomena deixa d'existir. El que sí que sé és que, sense noms, el grau de buidor és abismal.» Aquest és un llibre sobre el misteri de la parla humana. Un viatge lingüístic a través de la figura del pare de l'autora, persona apassionada per l'alpinisme, que, després de patir un vessament cerebral, va quedar sense parla. Va començar aleshores una ascensió per cims i muntanyes inabastables per intentar recuperar les paraules. Quina cohesió pot tenir el món interior si no es disposa de significants? En quina desolació mental va viure el pacient que es va inventar un verb, “marxarons”, mentre tot això va durar? Si la veu interior s'articula amb la gramàtica, com ho fa quan l'ha perdut? I més encara, com es construeix la consciència sense paraula?

.....

CRISTINA MASANÉS (Manresa, 1965) és escriptora, autora de dos notables assaigs biogràfics, dedicats respectivament a *Lídia de Cadaqués* (2001) i *Germaine Gargallo* (2014). En aquesta mateixa col·lecció ha publicat *Eroica*, un dietari del confinament que indaga sobre un fet traumàtic del passat familiar.

THEMA FBAN1DSE-ES-J
2ADC 3MPQ
ISBN 978-84-18680-43-4

L'Accent, 14 / L'AVENÇ